

פחד דוד

עלון שבועי בענייני פרשת שבוע

אשדוד: רח' האדמו"ר מבעלזא 43 טל. 8566233-08 פקס. 8521527-08
ירושלים: רח' בית וגן 8 טל. 6433605-02 פקס. 6433570-02

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומושה" ישראל
בנשיאות בנש"ק טורינו ורבינו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א
בן הצדיק המלוב"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוב"ן רבי חיים פינטו זיע"א

עלון מס' 632

פרשת האזינו

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א

"בד", שהלך רק מחמת ציווי של ה'. ומעתה יובן כמין חומר גודל המהפך שחל בליבו של לוט, בתחילה דבק באברהם ונעשה לו לחבר, והנה לפתע הפך את עורו ונעשה כופר ורשע. וכמו שנאמר (בראשית י"ג א) "ויסע לוט מקדם", כותב רש"י (בשם מדרש אגדה) הסיע עצמו מקדמונו של עולם, ואמר, אי אפשר לא באברהם ולא ב-אלוהיו. הדבר מפתיע, כיצד לוט משתנה פתאום מן הקצה אל הקצה, מדוע הוא לא הושפע מיראת השמים שהייתה לאברהם כשהיה בחברתו. והתשובה היא, על פי מאמר התנא במסכת אבות (ה' ט"ז); כל אהבה התלויה בדבר, בטל דבר בטלה אהבה. והיות וכל אהבתו של לוט לאברהם הייתה רק כדי לזכות בעושרו של אברהם ולא לשם שמים, ברגע שהושגה המטרה והנה כבר לוט נעשה עשיר וכבר אין הוא צריך את אברהם, ממילא בטלה האהבה. ולכן אמר לו אברהם (בראשית י"ג ט') "הפרד נא מעלי" - כיון שכל מטרתך הייתה אך ורק בכדי להתעשר ולהפיק רווחים, אם כן כשכבר באת על סיפוקך לכן הפרד ממני. והיות ולא התכוון לוט לשם שמים ולא ביקש להתלוות לאברהם כדי ללמוד ממעשיו הטובים ומדרך חייו, לכן לא ספג ממנו מאומה וירד לדייטא תחתונה.

הנה לאחר כתיב כל זאת, מצאתי את שאהבה נפשי בדיוק כדברים האלה בספר "מאור ושמש". ושמחתי עליהם כמוצא שלל רב

ויש לנו ללמוד מכך שעל האדם להיזהר שלא לוותר ח"ו אפילו על קוצו של יוד מן התורה הקדושה. כי כך דרכו של יצר הרע, בתחילה להניא את האדם בדברים הנראים כפעוטים, ואח"כ מסית אותו לוותר על דברים יסודיים ומהותיים, ובאמת שאין זה נסיון קל.

הנה באו והציעו לי סכום אדיר שבו הייתי יכול לשמר את המוסדות לכמה עשרות שנים, בתנאי שאשתתף בחתונה של אותו עשיר. וכשמעתי שהחתונה אינה על פי רוח התורה, בו במקום סרתי, ודחיתי אותו בשתי ידיים. וכשבעל השמחה נדהם למשמע אזוני, אמרתי לו גם אם תבטיח לי כהנה וכהנה, לא אסכים לעבור על חוקי התורה, כי עלינו להיות החלטיים ובוררים בעבודת ה' יתברך, מבלי להקל במצוה כל שהיא.

והעיקר הגדול הוא לקיים את מצוות ה' בשמחה ובטוב לבב. אחד מראשי הכולל שלנו סיפר, שפעם הראה לו מרן הרב שך זצוק"ל בהתפעלות את דברי מרן הבית יוסף (או"ח סימן רצ"ב) על לשון התפילה "אברהם יגל יצחק ירנן" וז"ל: כשאמר אברהם "השה לעולה בני", מיד רינן יצחק ואמר שירה. ומה שירה אמר - שיר של קרבן. עכ"ל. במקום לבכות ולהצטער, היה יצחק מרנן שר ומזמר לבורא עולם. והוספתי לבאר, שזהו גם הפרוש "אברהם יגל", גם אברהם באותה שעה היה בגיל ובחזונו, והיה שש ושמוח לעשות רצון ה'. ומי שמקיים רצון ה' בדרך שכזו מובטח לו שלעולם לא יבעט בתורה ובמצוות כי גדולה זכות התורה להגן עליו.

משכיל לדוד

לשבוע מטובה של תורה

"וישמון ישורון ויבעט שמנת עבית כשית ויטש אלוה עשהו" (דברים ל"ב ט"ו)

הכרתי אנשים רבים שכל עוד שלא היו בעלי רכוש, הרגישו עצמם תלויים בחסדי שמים. אולם כשזיכה אותם הקב"ה בעושר וכבוד, תחת אשר יוסיפו לאהבה את ה' ולהודות לו לצערינו בעטו בכל, ובטחו ברוב עושרם כל זאת מפני שמעיקרא לא היו דבוקים בתורה, לכן כשבא נסיון העושר וסינוור את עיניהם - נתקיים בהם "וישמון ישורון ויבעט". לעומת זאת מי שמדווש בתורה ומשביע עצמו ומרווה צמאונו בה, מובטח לו שלעולם לא יבעט והכסף והזהב ושאר ענייני העולם לעולם לא יסיחו את דעתו מהקב"ה.

ורמו לדבר "וישמון ישורון ויבעט" - ר"ת ו"ו גימטריא כ"ב. רמז לכ"ב אותיות התורה. כי רק מי שמשתדל בתורה ועוסק בה, מובטח לו שינצל מנסיונות החיים ומפיתויי היצר, ולעולם לא יגיע ל"וישמון ישורון ויבעט".

הנה נתבונן בהבדל התהומי בין אברהם אבינו ע"ה לבין לוט הרשע. אחד מעשרה נסיונות שנתנסה אאע"ה, זהו הציווי "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך". לכאורה יש להבין מה כאן הנסיון, הרי הקב"ה מבטיח לו הבטחות לרוב ואומר לו "לך לך" להנאתך ולטובתך. "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך". ומי הוא שישמע ברכות שכאלו ולא יצא? לעומת זאת נתבונן בלוט בן אחי אברהם, גם הוא הולך יחד עם אברהם וגם הוא עוזב את ביתו, אולם שלא כמו אברהם שקיבל הבטחות, הקב"ה לא הבטיח לו מאומה, ובכל זאת יצא לדרך. אם כן לכאורה גבלותו של לוט עולה על אברהם, ומדוע התורה מעלה על נס רק את אברהם הרי נסיונו של לוט היה גדול יותר?

והנראה לי לישב בס"ד. נכון שלוט דבק באברהם ויצא עמו, אבל כל זה היה לצורכי עצמו. לוט בתחילה היה אדם עני וחסר אמצעים, והנה הוא רואה את אברהם יוצא מן הארץ בפקודת ה' כשהוא מלווה בברכות עצמו של עושר וכבוד, וידע לוט שהברכות הללו אכן יתקיימו, והוא רצה להיות שותף באותם הבטחות. הוא ביקש לנצל את עושרו של אברהם ולקחת גם לעצמו, לכן דבק באברהם ויצא עמו, ולא היה לו כל נסיון בדבר, אדרבה שמח בצאת עמו כדי להפיק רווחים אישיים.

לעומת זאת, אצל אברהם אבינו ע"ה, לגביו הנסיון היה גדול. אמנם הבטיח לו הקב"ה הבטחות רבות, אבל בקש הקב"ה לבדוקו, האם הולך הוא מחמת ההבטחות שיש בידו, או שכל מטרתו לשם שמים וכל יציאתו אך ורק מחמת שכר ציווה אותו ה' למען עשות רצון ה'. ואכן אברהם אבינו ע"ה עמד בנסיון, וכמו שמעיד עליו הפסוק בהמשך "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" (בראשית

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה לכתובת: p@hpinto.org.il

פרשת האזינו י"ג תשרי תשע"ג

ירושלים	תל אביב	באר שבע	
16:52	17:10	17:12	הדלקת נרות
18:02	18:00	18:01	מוצאי שבת
18:45	18:41	18:43	רבינו תם

היולול'א דצדיקיא

- יג. רבי שאול אדאדי, ראש ישיבה בטרפולי
- יד. רבי יוסף צבי דושינסקי, ראב"ד העדה החרדית י"ם
- טו. רבי מרדכי לייפער, האדמו"ר מנדבורנא
- טז. רבי משה זכות, מח"ס "שורשי השמות"
- יז. רבי בצלאל רנשבורג
- יט. רבי יוסף משה עדס, מחו"ר ישיבת "פורת יוסף"

אמרי חכמים

ברכת התורה

למה זה תצחקו

דברי תורה ולימוד התורה הם מהדברים שתדיר צריכים חיזוק, לא הכל זוכים לראות ברכה בלימודים כבר בדף הראשון של הגמרא. מסכת הנסיונות והקשיים מצויה בכל בית מדרש, ויחידים הם שאינם מכירים את המסכת הזו.

כך כותב רבי יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל בספרו "חיי עולם": ובאמת גם מי שהוא קשה הבנה עצום, אם יתאמץ מאד בלימוד התורה יזכה לסייעתא דשמיא להיות גדול בתורה, אף על פי שזה הרבה יותר מכפי כשרונו הטבעי! וכדי לחזק לבבות הנדכאים, אנתיק מה שכתב בספר "חוט המשולש" (תולדות ה"חתם סופר"):

סיפר לי דודי הגאון קדוש ה' מו"ר שמעון סופר, אב בית דין דקהילת קראקא, ממהות התלמיד הזה: בדרענזין בא אל זקני בעל ה"חתם סופר" נער אחד בן שבע עשרה או שמונה עשרה שנה, וגילה לו שרצונו ללמוד תורה, ונפשו חשקה בה. בשמוע הבחורים כן, שחקו והיתלו בו, איך זה בר שנים כמותו אשר לא ראה מאורות מימיו, רצונו לתקוע עצמו ללמוד גמרא?

אולם רבם גער בהם: "למה זה תצחקו, הלא כל הרוצה ללמוד יבוא וילמד!"

ויקרב את הנער וציווה את הבחורים וקבע להם עתים שזה ילמד עמו שעה זו ואחר שעה אחרת וכן עשו. אבל נוסף למה שהגיע הנער כבר לגיל שבע עשרה, היה לו חסרון נוסף שקשה היה לשמוע ומהיר לאבד, עד שאם למדו עמו איזו משנה מאה פעמים, עד מהרה היה שוכח אותה ולמחרת היתה בעיניו כאילו לא למדה מעולם.

אמנם כן, בכל זאת חשקו לתורה לא פג, והתמיד בלימוד. וכל הבא ליטהר מסייעין אותו, וברבות הימים הגיע למדרגת בחור מופלג בתורה. גם יראתו היתה טהורה ועלה והצליח ועשה פרי קודש הילולים, והיה למדן מופלג עד שנתמנה לדיין בעיר מטרסדורף תחת כנפי רבו. ואחר כך נתקבל כרב בעיר שלינג, ואחר כך נתעלה לאב בית דין בעיר נייזאף, והיה תלמיד חכם גדול בתורה ובצדקות והוזכר כמה פעמים בספרי החתם סופר.

הכל רק לא ללמוד

ראש ישיבת "פורת יוסף", מרן החסיד הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, כותב בספרו "אור לציון - חכמה ומוסר" כי הסטרא אחרא מנסה להכשיל את האדם בעניין ביטול תורה, ומחכה מתי יסגור את הספר וילך לעסקיו. ואפשר לראות זאת בחוש, שהרי פעמים רבות אדם לא למד תורה בטענה שהוא עייף, אולם כשאומרים לו שיש מצווה במקום פלוני, יקום וילך ויעשה ברוב עוז. ולכאורה הרי הוא כבר אמר שהוא עייף, ואיך בין רגע יש לו כח? התירוץ פשוט, שבאמת יש לו כח אבל היצר ששולט עליו נותן לו הרגשה של עייפות ותשישות כח כדי שיתבטל מהתורה. אבל דברים אחרים, אפילו מצוות שהם לא בגדר לימוד תורה, מניח לו לעשות.

וכל אחד יכול לראות זאת במציאות היום יומית, וזאת משום שתלמוד תורה כנגד כולם, לכן היצר הרע אומר הכל תעשה אבל ללמוד לא, כי זה שקול כנגד כל המצוות.

"ויאמר אלהם שימו לבבכם לכל הדברים אשר אנכי מעיד בכם היום אשר תצום את בניכם לשומר לעשות את כל דברי התורה הזאת". (דברים לב. מו)

בחומש דברים, בספר משנה התורה, עומד משה רבינו ע"ה ומחזק את בני ישראל על לימוד התורה וקיום המצוות בתשומת לב. כך מבאר רש"י במקום "שימו לבבכם - צריך אדם שיהיו עיניו ואזניו ולבו מכוונים לדברי תורה". ובאותו מעמד, כאשר משה עומד להיפרד מצאן מרעיתו, עומד המנהיג ומחזק את דבריו על הצורך בלימוד התורה, וחותם את דברי החיזוק "כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים". כי אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד.

ברכת הישיבה

כשהתכנסה הכנסיה הגדולה בווינה, התאספו יהודים רבים בבית ששהה בו מרן ה"חפץ חיים" זיע"א, וביקשו ממנו ברכה. ה"חפץ חיים" בענוותנותו ניסה להשתמט ואמר להם: "אני אינני רבי". ובכל זאת המשיכו הקהל להפציר בו, עד שבליט ברירה נענה להם והחל לברכם.

בין הבאים היה אדם שבא עם בנו הנער, וה"חפץ חיים" לא הכיר אותם. והיה המעשה הזה בשבוע שקראו בו את פרשת "כי תבוא". פתח החפץ חיים ואמר לאב: "איני יודע מה אתה מבקש ממני ברכה, אם אתה שולח את בנך לישיבה, אינך זקוק לברכה שלי. כבר ברכו אותך שישים רבוא שעמדו שם, והיו שם לויים, והשכינה עם ארון הקודש הסכימו כאשר אמרו: "ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת".

"אבל אם אתה שולח את בנך לבית ספר שבו לומדים לימודי חול - איני יכול לגרד את התוכחה מספר התורה ולתת לך ברכה".

שמע היהודי והחל לרעוד בכל גופו. הוא לא הבין מנין יודע ה"חפץ חיים" על תכניתו לשלוח את הבן לבית ספר כזה?...

בענין זה נספר עוד על אישיות בכירה מאוד בהנהגת מדינת ישראל, שבילדותו זכה להסתופף בחצרות בית ה', ואף הוא הגיע עם אביו לקבל ברכה ממרן החפץ חיים. כשביקשו ברכה לעושר ואריכות ימים, נעתר לזאת החפץ חיים, אך כשביקשו ברכה להצלחה בתורה השיב להם הצדיק כי ההצלחה בלימוד התורה אינה תלויה בברכתו אלא בשקידתו ועמלו של הנער.

ומדבריו, כך העיד בעל המעשה בעצמו, לא נפל דבר ארצה. אותו נער זכה לאריכות ימים, ה' חנן אותו בעושר וביכבוד! אך לכבוד האמיתי - לכבודה של תורה, הוא לא זכה.

כיוצא בזה מסופר על אב שביקש ברכה שבנו יצליח בלימודו בישיבה הקדושה שעומד להיכנס אליה, ענה לו מרן החזון איש זצ"ל במבע חמים: "לשם מה הברכה? הרי הוא נכנס ללמוד תורה וזו הברכה הטובה ביותר". ובכל זאת הושיט את ידו לנער ובירכו בברכה שלימה.

תורה ארץ על בלימה נצור לשונך

דרכי התשובה

הרוצה לחזור בתשובה על עוון לשון הרע, אם השומעים לא האמינו לו, ולא הזיק ולא ציער את חבריו, הרי זה עוון שבין אדם למקום, יתחרט ויתוודה ויקבל על עצמו שלא לשוב על חטא זה. אך אם הזיק לחבירו, עליו לבקש ממנו מחילה, ואפילו אם חבירו אינו יודע שהוא זה שסיפר עליו, צריך לומר לו זאת ולבקש מחילתו.

A valuable addition to our Torah series:

Kerem David
on Pirkei Avot in English

It is with great joy
that we proudly
present this new
addition:

Kerem David
on Pirkei Avot

מאוצרו של מורנו ורבנו הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מן האוצר

מוסר ההשכל שיש ללמוד מהשמים ומן הארץ

זו איני דשה ואיני חורשת היום, או שמא אמר חמור זה איני טוען ואיני הולך. והלא דברים קל וחומר, ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד, אם זוכים אין מקבלים שכר ואם חוטאים אין מקבלים פורענות, ואין חסים על בניהם ועל בנותיהם, לא שינו את מדתם, אתם שאם זכיתם אתם מקבלים שכר ואם חטאתם אתם מקבלים פורענות, ואתם חסים על בניכם ועל בנותיכם - על אחת כמה וכמה שאתם צריכים שלא תשנו את מדותיכם!

הא למדת שצריך האדם לשאת קל וחומר בעצמו מן הארץ, ומה הללו שאין בהם דעת אף על פי כן הן עושין רצונו ושומחין לעשות רצונו ואומרים שירה לפניו, ולא עוד אלא ההר נחרד בשעה שירדה עליו שכינה, אנו שנשמתינו חלק א-לוה ממעל - על אחת כמה וכמה שצריכים אנו להיות יראים מלפניו.

אמרו רבותינו במדרש (ספרי דברים שו): "האזינו השמים ואדברה". אמר לו הקב"ה למשה; אמור להם לישראל, הסתכלו בשמים שבראתי לשמשכם שמא שינו את מדתם, או שמא אמר גלגל חמה איני עולה מן המזרח ומאיר לכל העולם כולו, ולא עוד אלא שהוא שמח לעשות לי רצוני, שנאמר (תהלים יט, ו) "והוא כחתן יוצא מחופתו".

"ותשמע הארץ אמרי פי" - הסתכלו בארץ שבראתי לשמשכם שמא שינתה את מדתה, שמא זרעתם בה ולא צמחה, או שמא זרעתם חטים והעלת שעורים, או שמא אמרה פרה

"האזינו השמים ואדברה" (לב. א)

השירה הזאת, מעיר רבינו בחיי זצ"ל, נחמה גדולה והבטחה מבוארת בענין הגאולה, ובאבדן עכו"ם ובנקמת ישראל מאויביהם ובכפרת ישראל מעוונותיהם.

ואולי, מפני זה בא סימן ההפסקות לרבותינו "הזי"ול"ך", מתקנת עזרא הסופר הנביא שראה ברוח הקודש שתהיה תקנתו בקריאת ספר תורה בציבור תקנה קיימת בכל דור ודור, לא תתבטל בזמן מן הזמנים.

ותיקן הזמן הזה בהפסקות הפרשה הזאת המקובלות אצלנו, לבאר שיחזור הזיו והזוהר והתפארת לישראל כבראשונה - וישבו בנים לגבולם".

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט" (לב. ד)

צידוק זה שאמר משה רבינו ע"ה בפני כל עם ישראל, הוא בכדי שלא יאמרו העם שלאחר כל הטורח הגדול שטרח משה לעם ישראל ועלה למרום, והיה מלמדם ביום ובלילה ועל ידי תפילותיו נצלו ממיתה, ובכל זאת בסופו של דבר יצאה נשמתו כמו כל אדם. ואילו פינחס על ידי מעשה אחד שעשה, נתן לו הקדוש ברוך הוא חיים ושלוש ונעשה מלאך, ולא מת, ואם כן לכאורה היכן הצדק? לכן, אומר בעל ה"שפתי כהן", הצדיק משה רבינו ע"ה את הדין בפני כל ישראל, כדי שלא יתחלל שם שמים על ידו, שלא יהרהרו אחר מדותיו של השם יתברך. ואמר "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא".

"שאל אביך ויגדרך זקניך ויאמרו לך" (לב. ז)

"שאל אביך ויגדרך". ואם תדע שלא ידע להשיב לך, "זקניך ויאמרו לך". מגיד לך הכתוב, שאם שאל תלמיד לרבו ואינו יודע להשיב, אל ישאל בפניו לחכם אחר, פן יתבייש רבו. (ספר חסידים).

וכיוצא בזה דרש בעל ה"פלא יועץ": לא ירבה לשאול לרבו אם רואה בו שאינו יודע להשיב, ובפרט בפני אחרים. וכן לאכסנאי שבה לעיר - אל ישאל מאתו בפני אחרים, אם לא דקים ליה בגויה שידו רב לו לישא וליתן בהלכה. וכזאת וכזאת ישמע חכם ויסף לקח, לחוש מצד שלא להביא את רבותיו ואת אחרים לידי בושה. וכבר סופר בזה"ק (ח"ג דף קע"א) שהענישו בשמים ממעל, לחד ינוקא דהוה מכסיף לרביה בשאלותיו. על כגון זה נאמר (קהלת ג. ז) "עת לחשות".

מן המעיין

"לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחרייתם" (לב. כט)

בדרך הדרש פירש רבי אברהם ברוך מני את הפסוק, על פי דברי רבי יוחנן שאמר (יומא לח:): מכיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא, שוב אינו חוטא, שנאמר "רגלי חסידיו ישמור".

והנה שנותיו של האדם שבעים שנה כמו שכתוב "ימי שנותינו בהם

שבעים שנה" נמצא שרוב שנותיו של אדם

שלשים ושש שנה. ובמקום אחר אמרו חז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות. ולזה רמז הכתוב "לו חכמו ישכילו זאת" אם ישכיל האדם וישמור את ל"ו שנותיו שלא תכנס בו רוח שטות, ותחת זאת ישכיל בתורה הקדושה שנקראת "זאת התורה" - הנה מובטח לו לאדם כי "יבינו לאחרייתם", שעד אחרית ימיו אין לו מה לפחד כי לא יחטא עוד.

חיים בפרשה

ממשנתו של הקדוש רבינו חיים בן עטר זיע"א

"כשעיריכם עלי דשא" (לב. ב)

יתבאר ע"ד אומרים בברייתא (מדרש משלי י'); אמר רבי ישמעאל כשמעמידין את האדם בדין, אם יש בידו מקרא שואלים ממנו למה לא שנה, ואם בידו משנה שואלים ממנו תלמוד, וכן על זה הדרך.

הנה מעומק דברי הברייתא מוכיחין הדברים, שמי שיש בידו מקרא אין שואלין ממנו מעשה מרכבה, אלא מדריגה אחת כפי יכלתו יותר ממה שטרח, שעליו היה לטרוח גדר למעלה מזה. והוא אומר "כשעיריכם עלי דשא וכרביבים עלי עשב". פי' כשיעור שימטיר ה' טיפין קטנים על הדשא שהוא קטן, וכרביבים שהן טיפין גדולים ועבים - עלי עשב שהוא גדול שיכול לסבול. כדמיון זה מצות התורה, כל אחד כפי כח שיכול להשיג, ויש בזה להקל ולהחמיר, להקל על מי שאינו יכול להשיג יותר, ולהחמיר על מי שיכול הרבה ששואלין ממנו הכל ואפילו מעשה מרכבה.

התעוררות

שומרי אמנים

"כִּי שָׁם הָיָה
אֶקְרָא הַבּוֹ גְּדוֹלָה
לֹא - לֹא יֵשׁוּב."
(דברים לב, ג.)

לפשוטו של
מקרא, מבאר רש"י
"כשאקרא ואזכיר
שם ה' - אתם הבו
גודל לא-להינו וברכו
שמו". וכך נפסק להלכה
בשולחן ערוך (או"ח רטז,

ב) שהשומע אחד מישראל שמברך
ברכה אחת מכל הברכות, אף על פי שאינו חייב באותה ברכה, חייב
לענות אחריו אמן. ואין בזה חילוק בין אם המברך הוא גדול המחוייב
במצוות, או קטן שאינו בר מצווה, כפי שנראה מהמעשה שמובא
בספרים הקדושים:

לפני שהגאון רבי מרדכי יפה זצ"ל בעל הלבושים, קיבל את הרבנות
בעיר פוזנא, נסע למדינת איטליה לעיר וונציא, אל החכם יצחק אבוהב
הספרדי זצ"ל, כדי ללמוד אצלו את חכמת עיבור החודש. רבי מרדכי
שהה אצלו כשלושה חודשים.

פעם אחת בשבתו יחד עם החכם אבוהב, היה שם ילד קטן בנו של
החכם יצחק, שברך על איזה פרי ברכת "בורא פרי העץ" בקול רם, וכל
בני הבית ענו אחריו "אמן", פרט לרבי מרדכי שהיה טרוד בלימודו ולא
ענה אמן, שלא במתכוין.

החכם אבוהב כעס מאוד על רבי מרדכי, עד שנידה אותו וגער בו
בנזיפה גדולה!

רבי מרדכי יפה המתין שלשים יום, כפי הדין של נידוי רב לתלמיד,
ואחר כך בא אל החכם אבוהב והחל לפייס אותו ושאל מה פשעו ומה
חטאתו, ומה חרי האף הגדול הזה?

והשיב לו החכם כך:

ידוע תדע שאהבה גדולה אהבתך, אהבה שאינה תלויה בדבר, אבל
תדע שהיית חייב מיתה לשמים בשעה שלא ענית אמן על ברכתו של
הילד, והנידוי היה לך לכפרה על הפגם הגדול שנגרם על ידי מניעת
ענית אמן. ומחול לך בזה, ובתנאי שבכל מקום ובכל קהילה שתדרוך
כף רגלך, תפרסם את גודל החטא והפגם של מי שאינו עונה אמן על
ברכה שהוא שומע, וגם תפרסם את המעשה הנורא שאספר לך מענין
ענית אמן.

ומעשה שהיה כך היה:

במדינת ספרד, היו קהילות גדולות לפני גזירת תנ"ד, והיתה שם עיר
גדולה לא-להים, עיר ואם בישראל. ובאותה עיר היה מלך שרצה לגרש
את היהודים מעירו כמה פעמים. ובאותה עיר היה אב בית דין שהיה
חסיד ועניו גדול והיה תמיד נושא חן בעיני המלך, ובכל פעם כאשר
המלך גזר גזירה רעה - הוא היה מבטל אותה.

והיה היום ויכעס המלך על היהודים וציוה לגרש אותם. חשובי הקהילה
באו לביתו של הרב, וביקשוהו שילך איתם אל המלך ויבקש מהמלך
שיבטל את גזירתו הרעה על היהודים.

הרב אמר להם שברצוננו להתפלל מפילת מנחה לפני שילכו למלך,
שהרי ראשית חכמה יראת ה'. אולם שליחי הקהילה הפצירו בו ואמרו
לו: זוהי שליחות של מצוה רבה להצלת כלל ישראל, ועתה היא עת
רצון לפני המלך ואחר כך תתפלל.

החסיד נעתר להם ומיד הלך איתם אל המלך.

ויהי כאשר ראה אותו המלך נשא חן בעיניו, וירץ לקראתו ויחבקוהו
וינשקוהו מרוב אהבה. והחסיד היה בטוח שיוכל גם הפעם לבטל את
הגזירה, והתחיל לדבר עם המלך בענינים שונים, ובתוך דבריו בא
איזה כומר אחד ממדינות המלך ממרחקים, ויפול לפני המלך ויברכהו
בברכה ארוכה וחשובה בלשון שהחסיד לא הבין אותה.

כשראה החסיד שהכומר מאריך בברכתו ובינתיים עובר זמן תפילת
מנחה, הלך החסיד לפינה אחת ועמד להתפלל שם תפילת מנחה.

החסיד סבר שיש לו שהות לגמור את תפילתו, עוד לפני שהכומר
יסיים את ברכתו למלך, אולם באמצע תפילתו של החסיד קם הכומר
מעל הארץ, וציוה לכל העומדים בבית המלך שיענו אמן על ברכתו
שברך את המלך - כדי שתתקיים הברכה, וענו כולם אמן. והחסיד
שלא הבין את דבריו לא ענה אמן, וגם לא רצה להפסיק באמצע
תפילתו.

לאחר מכן שאל הכומר את כל הנוכחים בבית המלך, אם כולם ענו
אמן אחר ברכתו?

הנוכחים השיבו כי אכן כולם ענו אמן. ושאל עוד הכומר אם גם היהודי
ענה אמן אחר ברכתו, והשיבו: לא. ויהי כאשר שמע הכומר כך, תלש
את שערו ראשו וצעק צעקה גדולה ומרה ואמר שבגלל היהודי הזה
- לא תתקיים הברכה...

כאשר שמע המלך את דברי הכומר, קצף מאוד על החסיד היהודי
ויהפך לבבו להיות אכזרי כלפיו, ומיד ציוה המלך את עבדיו להרוג
את החסיד היהודי ולנתחו נתחים נתחים, ויעשו כן עבדיו והמיתו את
החסיד בייסורים קשים ומרים, ואחר כך גרש המלך את כל היהודים
מארצו.

באותה עיר התגורר עוד חסיד אחד, חבירו של החסיד הקדוש
שנהרג. וכל ימיו ביקש לדעת על מה היה חרי האף הגדול הזה על
ידידו החסיד, ומדוע נהרג החסיד בשעה שהיה שליח מצוה להציל
את כלל ישראל מגזירה רעה?

והיה אותו החסיד מתענה ובוכה ומתפלל שיודיעו לו מן השמים, על
איזה חטא נהרג החסיד במיתה כה משונה?

והיה אותו החסיד מתבודד בחדר מיוחד, והיה יושב ומצטער על
הריגת ידידו החסיד, עד שפעם בא אליו החסיד הקדוש בעצם היום
כשהוא מתבודד בחדרו. ויחרד החסיד חרדה גדולה לקראתו. ואמר
לו חבירו הנהרג: אל תירא! ושאל אותו חבירו על מה עשה ה' ככה,
ומה חרי האף הגדול הזה שעבר עליך?

וכך ענה לו החסיד הנהרג:

תדע לך, כי מימי לא עשיתי שום עבירה. רק שפעם אחת בירך בני
הקטן ברכה על הפת, ושמעתי ולא ענית אמן. והארץ הקדוש ברוך
הוא אפו עד המעשה הזה, כשעמדתי לפני מלך בשר ודם ולא ענית
על ברכתו, ויחר למלך מאוד ובאותה שעה נתעוררה עלי מידת הדין,
על מה שלא ענית אמן על הברכה שברך בני את מלך מלכי המלכים
הקדוש ברוך הוא, ודנו אותי על כך ליהרג במיתה משונה שכזו...

לכן - המשיך החסיד הנהרג ואמר לחבירו החסיד - אתה תספר את
המעשה הזה לבנך ולבן בנך ולכל באי עולם, ותזהירם על עניית אמן.
ופרח לו החסיד הנהרג. ונעלם.

☆☆☆

אחר שסיפר החכם אבוהב את המעשה הזה להגאון רבי מרדכי יפה
בעל הלבושים, אמר לו שיפרסם את המעשה הזה ברבים ויקרא אותו
לפחות פעם אחת בחודש, להודיע לכל מהו העונש לכל מי שאינו
עונה אמן על ברכת תינוק, וכל שכן בבית הכנסת כשהשליח
ציבור מתפלל תפילת שמונה עשרה ואומר קדיש.